

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ

**проф. д-р Петя Йорданова Караиванова,
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“**

член на научно жури, назначено със заповед № РД-38-305 от 26.06.2023 г. на
Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

ОТНОСНО: защита на дисертационен труд за присъждане на образователната
и научна степен „доктор“

в област на висше образование: **1. Педагогически науки**
професионално направление: **1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)**
Факултет по науки за образованието и изкуствата
катедра „Предучилищна и медийна педагогика“
Автор: ас. Габриела Пламенова Валентинова-Методиева
Тема: Модел за оптимизиране на житейско-педагогическата култура на
родители на 6 – 9-годишни деца
Докторска програма: Предучилищна педагогика
Научен ръководител: проф. дн Радослав Иванов Пенев

1. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА, ДИСЕРТАЦИЯТА, АВТОРЕФЕРАТА И ПУБЛИКАЦИИТЕ **ДАННИ ЗА ДИСЕРТАНТА.**

Габриела Валентинова-Методиева е възпитаник на Факултета по науки за образованието и изкуствата“ на СУ „Св. Климент Охридски“, където завършва бакалавърска програма „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (2016 г.). През 2018 г. придобива ОКС „Магистър“ по специалност „Мениджмънт на образованието в предучилищните заведения“.

Професионалната ѝ реализация като начален учител е свързана с Частно немско училище „Веда“, гр. София, където работи в периода 2016 – 2021 г.

Данните от автобиографията на докторантката доказават целенасоченост на професионалните ѝ интереси и последователност в изборите да допълва своята експертиза в сферата на образованието.

ДАНИИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА, ДИСЕРТАЦИЯТА, АВТОРЕФЕРАТА И ПУБЛИКАЦИИТЕ.

Габриела Валентинова-Методиева е редовен докторант в катедра „Предучилищна и медийна педагогика”, записан с Ректорска заповед № РД-20-483 от 15.02.2019г. с тема на дисертационния труд „Модел за оптимизиране на житейско-педагогическата култура на родители на 6 – 9-годишни деца“, научен ръководител проф. дн Радослав Иванов Пенев. Срокът на нейното обучение е три години, считано от 15.02.2019 до 15.02.2022 г. Поради спечелен конкурс за академичната длъжност „Асистент“ в обучаващото звено, докторантурата е трансформирана в задочна форма на обучение с Ректорска заповед № РД-20-2089 от 13.10.2021г. Определен е краен срок за приключване на обучението – 28.03.2022 г. След неговото изтичане докторантката е отчислена с право на защита – РД-20-1111 от 24.06.2022 г.

Въз основа на подадено заявление, придружено от доказателства за реализиране на всички докторантски ангажименти, дисертационният труд е обсъден в катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ и насрочен за публична защита.

От приложената документация е видно, че през целия период на своето обучение Габриела Валентинова-Методиева своевременно и прецизно отчита изпълнението на своите задължения, произтичащи от ИУП (Удостоверение № 6 от 11.05.2023 г.). От предоставената документация е видно, че не са допуснати процедурни нарушения и формалните изисквания на действащите закони и правилници в РБ и СУ са коректно изпълнени.

Актуалност на тематиката

Докторантката фокусира своите изследователски усилия върху интересна и дисертабилна тема. Нейната актуалност произтича от необходимостта съвременното семейство да получи необходимата професионална подкрепа, за да успее да усвои позитивни модели на родителско поведение, посредством които да влияе ефективно върху възпитанието на децата. Приобщаването на родителите към актуалните за образованието и възпитанието ценности, е предпоставка за ангажираното им съучастие в процеса на формиране на растящата индивидуалност в конструктивно партньорство с предучилищните и училищните институции. Постигането му като приоритет на педагогическото консултиране изисква разработване и обосноваване на целесъобразни модели за технологично осигуряване на този сложен и деликатен по своята феноменология процес. Именно в тази посока са ориентирани изследователските амбиции на Габриела Валентинова-Методиева, която открива в това проблемно поле шансове да предложи образователно-приложни решения, предпоставящи „промяната в отношението на родителя към собственото дете и хуманизиране на неговите житейските възпитателни ориентации“ (с. 11). Те са технологично защитени като моделна система за оптимизиране на житейско-педагогическата култура на родителите на 6 – 9-годишни деца. Значимостта им в контекста на предучилищното и училищното възпитание се свързва с реализиране на стратегията за позитивно родителство, която определя характера на партньорството между значимите възпитателни

субекти. Приложната им осигуреност по категоричен начин защитава амбицията на докторантката да подкрепи усилията на учителите, приели предизвикателството целенасочено да придружават този процес.

Познаване на проблема

Габриела Валентинова-Методиева демонстрира задълбочена информираност в изследваната проблемна област. За това свидетелстват обемът и характерът на проучените научни литературни източници и документи. Отличното познаване на тяхното съдържание осигурява необходимата основа за аналитичното интерпретиране и обобщаване на съотносими към избраното изследователско поле становища и позиции. Прави впечатление творческото им подчиняване на темата на дисертационния труд и умелото изразяване на собствена гледна точка, нюансирана от личностна и професионална ангажираност към очертаната в рамките на изследването проблематика.

Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставените цели, ориентирани към разработване и апробиране на образователен модел за позитивни взаимоотношения в семейството, посредством който да се оптимизира житейско-педагогическата култура на родителите на 6 – 9-годишни деца. Подбраният инструментариум е описан коректно и подробно. Той е съобразен с теоретико-приложния характер на изследването и включва: теоретичен анализ, педагогическо моделиране, педагогически експеримент, анкетно проучване, експертно оценяване, математико-статистически методи. Комплексното им прилагане осигурява получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд, тъй като използването на разнообразни методи гарантира получаване на валидна, релевантна и представителна информация.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е разработен в обем от 205 стр., от които 170 стр. са текст-изложение, а на останалите страници са систематизирани използваната литература (общо 115 заглавия, в т.ч. 76 на кирилица, 20 на латиница и 19 интернет-ресурси) и включените приложения.

Трудът е структуриран в УВОД, ШЕСТ ГЛАВИ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ, ЛИТЕРАТУРА И ПРИЛОЖЕНИЯ. В съдържанието му са включени 1 таблица, 47 диаграми и 7 изображения. Към него са представени 4 приложения с доказателствени материали: 3 анкетни карти – 2 за родители (едната авторска разработка на проф. дн Радослав Пенев) и 1 за студенти и учители, както и презентация за представяне на модела „Стъпка по стъпка“, насочен към оптимизиране на житейско-педагогическата култура на родители на 6 – 9-годишни деца. В своето единство те доказват прецизното изпълнение на изследователската програма и нейната резултативност.

В *увода* докторантката конкретизира аргументи в подкрепа на направения избор на тема на своя дисертационен труд. Те са представени в професионален

и личен план и свидетелстват за осмисленост на избраната за изследване проблематика.

В *първа глава* Габриела Валентинова-Методиева представя програмната ориентация на своето изследване. Убедително обосновава актуалността на проблематиката в дискурса на конструктивното партньорство между семейството и образователните институции и потенциала на адекватното педагогическо образование за усвояване на позитивни модели на родителско поведение, посредством които да се подобри общуването „родители – деца“. Коректно уточнява съдържанието на концептуалните изследователски параметри, които умело обвързва с водещата изследователска цел – „проучване и стимулиране на възпитателните ориентации в съвременното българско семейство“ (с. 8). В тази част на разработката е внесена необходимата понятийна систематичност чрез дефиниране на понятийно-терминологичния апарат, с който си служи докторантката. Заявена е амбицията за прецизно реализиране на изследователската програма в пет логически обвързани етапа: аналитичен, предварителен, констатиращ, формиращ и заключителен. Изведените са постижими в контекста на поставената цел и хронологичното време за постигането ѝ очаквани резултати, разписани в три аспекта: оптимизиране на тематиката на педагогическото образование на родителите в различни форми на партниращо сътрудничество с тях; развитие на професионално-практически компетенции, необходими на учителя за ефективна работа със семействата и резултативно повишаване на житейско-педагогическата култура на българските семейства за позитивно възпитание на децата (с. 11 – 12).

Във *втора глава* докторантката фокусира вниманието си към поставяне на теоретичните основи на избраната проблемна област. Структурира целесъобразно тази част на своята разработка, поставяйки три основни акцента: семейството като фактор за социализация и възпитание на детето; развитието в детството и влиянието на семейството; взаимодействието между образователните институции и семейството. Във връзка с първия съдържателен фокус умело характеризира семейството като социализиращ фактор, извеждайки специфичните особености, етапи, направления, цели, парадигмални и приложни аспекти на възпитателния процес в семейна среда. На тази основа конкретизира модели на родителско поведение и тяхното влияние върху децата. Във връзка с втория съдържателен фокус задълбочено анализира класически и съвременни теории за познавателното, психическото и емоционално-социалното развитие в детството, привеждайки аргументи в подкрепа на развиващите функции на семейството в предучилищна и начална училищна възраст. Очертаването на реалностите и перспективите във взаимодействието „семейство – образователни институции“ е постигнато на основата на детайлизиране на проблематичните характеристики на релацията в дискурса на използваните стратегии и форми за постигането ѝ, базирани на съществуващата нормативна регламентация, стратегическа насоченост, съдържателна и технологична осигуреност на педагогическото образование на родителите.

В тази част на разработката докторантката показва добро познаване на значими публикации и документи. Демонстрира задълбочено разбиране на

същността, измеренията и ефектите на позитивното сътрудничество със семейството и неговите проекции в актуалната педагогическа реалност в контекста на позитивното възпитание на детето. Умее да интегрира успешно познавателни и изследователски ресурси за нуждите на собственото си изследване и да изведе предимствата на педагогическото образование на родителите. Използваните методи и процедури ѝ позволяват задълбочено да осмисли многоаспектността и взаимната обвързаност на идентифицираните на теоретично равнище проблеми. В тази част на разработката авторката защитава убедително амбициите си за прецизно поставяне на общотеоретичната концептуална рамка на своето изследване.

В *трета глава* Габриела Валентинова-Методиева представя методиката и организацията на изследването. Те вече бяха коментирани и оценени в предходен компонент на настоящата рецензия. Тук споделям отличните си впечатления от прецизното представяне на етапното осъществяване на експерименталното изследване и пунктуалността при детайлното описване на всеки негов компонент (хронология, целева група, методика и т.н.).

В *четвърта глава* докторантката детайлно анализира резултатите от констатиращия експеримент. Тук акцентите са логично обвързани с критериалната рамка на изследването по посока на: житейски приоритети и поведенчески особености на децата, проекти за развитието, специфики на възпитателните ориентации и интеракции, представи на родителите за актуалността на образованието и обучението и нагласи към училището. Данните са обобщени и онагледени целесъобразно. Анализът е точен и коректен.

Чрез съдържанието на *пета глава* Габриела Валентинова-Методиева защитава убедително амбициите си за прецизно професионално композиране на авторския си модел за оптимизиране на житейско-педагогическата култура на родителите чрез пунктуалното извеждане на неговите концептуални параметри и съдържателно представяне на тематичните му акценти. Визията е ясна, целите са постижими, структурата и тематиката са логически обвързани със спецификата на взаимоотношенията „родители – деца“. Впечатление прави стройната тематична определеност при блоковото композиране на модела. Тук авторката демонстрира визионерска култура и компетенции за прецизно педагогическо моделиране. Разработена е интересна технология, която позволява постигане на конкретизираните очаквани резултати. Систематизираните оригинални технологични елементи са целесъобразни и притежават капацитет за гарантиране на комплексен развиващ ефект. Образователно-приложният им потенциал удовлетворява изискванията за добра педагогическа практика и доказва убедително уменията на докторантката да разработи и защити ефективни в съвременния образователен контекст иновативни технологични решения, които имат своите резултативи по отношение на избраното изследователско предизвикателство.

В *шеста глава* Габриела Валентинова-Методиева представя формация експеримент и анализира дадената от потребителите оценка на модела. Получените данни са изразени нагледно чрез подходящи графични методи. Интерпретацията им е коректна и позволява извеждане на тенденции за доказване на изследователската теза. Направеният обобщен анализ убедително

защитава амбицията на докторантката да промотира крайния образователен продукт от своя труд, който има подчертана приложна значимост и предимството на научнообоснована концептуалност и статистически защитена резултативност по отношение капацитета на модела за повишаване на житейско-педагогическата култура на родителите.

Дисертационният труд е оригинално дело на автора. Съдържанието на дисертацията не нарушава авторските права и правата на интелектуалната собственост. Това е доказано чрез тестване с програмен продукт за установяване на плагиатство и използване на некоректни практики. Резултатите от осъществената проверка са отразени в приложен към документацията протокол, придружен със становище на научния ръководител.

Езикът на дисертационния труд е академичен, стилът – подобаващ за този тип разработки, а структурата на текста е отлично организирана с необходимата логическа завършеност на всеки компонент.

Авторефератът е структуриран според изискванията. Той е с обем от 47 страници и представя ясно съдържателните характеристики и структурните параметри за дисертационния труд.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Ас. Габриела Валентинова-Методиева представя общо 3 научни публикации. Те са реализирани в срока на нейното обучение в докторската програма и са приложени в защита на необходимите наукометрични показатели. Разработките свидетелстват за уменията ѝ да популяризира резултатите от своите научни изследвания. Всичките публикации са по темата на дисертационния труд. Те отговарят на изискванията за научни статии и отразяват етапни резултати от проведеното изследване в рамките на работата по дисертационния проект. Посветени са на актуални проблеми, свързани с моделната определеност на родителското поведение и влиянието му върху растящата индивидуалност, родителските представи и нагласи към училищното образование и обучение, взаимодействието между детската градина и семейството в контекста на българския опит. В съдържанието им е отразен личният принос на авторката към изследваната от нея проблематика, обвързана с темата на дисертационния труд.

Посоченото доказва, че ас. Габриела Валентинова-Методиева е спазила количествените изисквания на Правилника за придобиване на научни степени в СУ „Св. Климент Охридски“ за брой публикации и участия в научни форуми. Приложените материали потвърждават, че са изпълнени минималните национални изисквания, разписани във връзка с образователната и научна степен „доктор“. Заверената надлежно наукометрична справка отчита 50 т. за Г „А“ и 30 т. за Г „Г“.

2. НАУЧНИ ПРИНОСИ.

Основните постижения в дисертационния труд и приносните моменти в него могат да се систематизират по следния начин:

А. Научно-теоретичен аспект:

1. Положително приемам реализирания научен и аналитико-сравнителен анализ на проблематиката на семейството като социализиращ фактор и среда за възпитание в актуални теоретични изследвания въз основа на който се извеждат специфики на фамилните интеракции като дефицити и позитиви на общуването и комуникацията между родители и деца. Определям ги като значим репер за перспективното оптимизиране на педагогическото образование на съвременните родители съобразно актуалните приоритети за позитивно възпитание на растящата индивидуалност.

2. Оценявам положително систематизираните принципи на семейната система и аргументирането на целевата насоченост и технологичната обезпеченост на семейното възпитание в контекста на процесуалните особености на възпитателния процес. Намирам за предимство извеждането на подходи за разрешаване на проблемни ситуации в комуникацията и общуването между родители и деца.

3. Потвърждавам допълването на съществуващи теоретични концепции за познавателното, психическото и социално-личностното развитие на детето с нови нюанси, обвързани с факториалната значимост на семейството за векторната определеност на тези динамични процеси в предучилищна и начална училищна възраст.

4. Потвърждавам приноса при аналитичното разкриване на стратегийни и технологични параметри на сътрудничеството между детската градина и семейството. Считаю, че те са значими във връзка с постигането на комплексни резултативи, както по отношение субектната равнопоставеност на възпитателните агенти, така и във връзка с повишаването на житейско-педагогическата култура на българските семейства и тяхната ангажираност с позитивното възпитание на децата.

5. Адмираю извеждането на стратегии за позитивно родителство и тяхното аргументиране, характеризиране, моделно интегриране, съдържателно и технологично осигуряване с оглед постигане на резултативно педагогическо образование на съвременното семейство.

Б. Експериментално-изследователски аспект:

1. Оценявам положително експериментално апробирания модел „Стъпка по стъпка“ и намираю за негово предимство статистически доказаното му значение за оптимизиране на житейско-педагогическата култура на родителите на 6 – 9-годишните деца.

2. Положително приемам систематизирания инструментариум за проучване на ефективността на авторската формираща система. Той е лесноприложим и с достатъчна надежност осигурява възможност за проследяване на динамиката на комуникацията и интеракцията в съвременното българско семейство като функция от позитивното общуване между родители и деца.

3. Потвърждавам приносните моменти по отношение на авторските съдържателни и технологични варианти за оптимизиране на житейско-педагогическата култура на съвременните родители, които предпоставяют възможности за ефективното им прилагане в педагогическото ежедневие.

В. Практико-приложен аспект:

1. Адмиравам положително защитения в приложен план и статистически доказан пример за иновативна практика чрез апробиране на тематичния блоков модел „Стъпка по стъпка“ в реална образователна среда. Намирам, че той може успешно да бъде използван и надграждан в професионалното ежедневие на учителя новатор, който има амбицията да осигури подкрепа на родителите, които се стремят към оптимизиране на своята житейско-педагогическа култура и ценят нейното значение за просперитета на своите деца.

2. Положително приемам приложното обогатяване на методическия арсенал на учителите с технологични елементи за оптимизиране на житейско-педагогическа култура на родителите, чиито ефекти са статистически защитени. Оценявам възможността чрез тях да се постигне напредък в качеството на възпитателната интеракция в условията на позитивна семейна среда.

Приносите съответстват на съдържанието на разработката и отразяват обективно постигнатото от Габриела Валентинова-Методиева.

Въпроси

Какви дефицити в общуването „родители – дете“ и във взаимодействието между семейството и образователните институции установихте при реализиране на своето изследване? Как те могат да бъдат преодоляни посредством внедряване на Вашия авторски модел в практиката?

Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Актуалността на проблематиката и професионалната ангажираност на докторантката с темата на изследването вероятно задават импулси за реализиране на бъдещи научни проекти посредством които да се популяризират сред по-широка аудитория резултатите от проведеното изследване. Препоръчвам по-скорошно подготвяне и публикуване на монографичен труд, ориентиран към целевите аудитории, ангажирани с оптимизиране на житейско-педагогическата култура на отговорното родителство.

3.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички* изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“. Авторката **Габриела Пламенова Валентинова-Методиева** притежава задълбочена теоретична подготовка в сферата на предучилищната педагогика и уверено демонстрира компетенции за самостоятелно провеждане на научно изследване в това проблемно поле.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на

уважаемите членове на Научното жури своя положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на **Габриела Пламенова Валентинова-Методиева**, в област на висше образование *1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)*.

20.07. 2023 г.

гр. Велико Търново

Подготвил рецензията:

(проф. д-р Петя Караиванова)